

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av elevers tillgång till
läroböcker och andra läromedel i de obligatoriska
skolformerna vid Ranagårdsskolan ag i Halmstads
kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Ranagårdsskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i de obligatoriska skolformerna.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Ranagårdsskolan ag i Halmstads kommun i hög utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom det granskade området.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Ranagårdsskolan ag i Halmstads kommun i hög utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att lärare använder sig av läroböcker eller andra läromedel för att skapa sammanhang och överblick över ämnen och ämnesområden som eleverna läser. Granskningen visar även att det finns ett medvetet arbete gällande läroböcker och andra läromedel som möjliggör progression i elevernas lärande och bidrar till ett intresse för ämnen och ämnesområden hos eleverna.

I intervjuer med lärare, elever och rektorn framkommer att lärare använder läroböcker och andra läromedel för att planera och strukturera undervisningen. Elever i den anpassade grundskolan använder anpassade läroböcker där sådana finns, kompletterat med grundskolans läroböcker, filmer, material från Utbildningsradion, digitala plattformar, interaktiva spel och utskrivet material i exempelvis matematik, svenska och engelska. Läromedel från andra stadier bedöms ligga nära det centrala innehållet och täcker även ämnesområden. Lärare skapar även eget material på grund av begränsat utbud av läroböcker och andra läromedel. Lärare på mellan- och högstadiet strävar efter att använda åldersadekvata läromedel för skolformen. I exempelvis ämnet svenska i årskurs 7–9 används läsförståelsematerial avsett för lågstadiet, och samma läromedelsserie används i natur- och samhällsorienterande ämnen som i lägre stadier. Lärare uppger att på mellanstadiet kompletteras undervisningen med läromedel från lågstadiet, exempelvis läseböcker, arbetsböcker och digitalt material. I ämnet teknik används ett alternativt läromedel från ett förlag med anpassade läromedel. I ämnet matematik i årskurs 5–7 används ett basläromedel med digitalt verktyg. I ämnet engelska projiceras kapitel ur läroboken på tavlan, och elever arbetar både enskilt och gemensamt. Lärare uppger att för elever som läser ämnesområden används främst andra läromedel och lärverktyg, såsom laborativa material, appar och interaktiva verktyg, på grund av begränsat utbud av läroböcker.

I intervjuerna framkommer att lärare i alla stadier använder läroböcker genomtänkt och kompletterar med andra läromedel för att täcka det centrala innehållet. På lågstadiet används sällan läroböcker, men i naturorienterande ämnen används material om årstider med bild- och teckenstöd. Fler anpassade läromedel från Specialpedagogiska skolmyndigheten används. I samhällsorienterande ämnen på mellan- och högstadiet struktureras undervisningen i flera arbetspass med gemensam läsning, projicering av kapitel och varierade arbetsformer.

Lärare uppger att de väljer läromedel utifrån elevernas läsförmåga och för att utveckla läsförståelsen. I exempelvis ämnet svenska används språkinlärningsmaterial med bildstöd. Lärare använder även metoder som skolhund, läslinjal och högläsning med pauser för att förklara innehåll. Elever uppger att de främst läser texter i svenska och samhällsorienterande

ämnen. Lärare berättar att de i ämnesområden använder läromedel för kommunikation och begreppsträning. För elever som börjat läsa fokuserar undervisningen på att läsa från vänster till höger med bildstöd och bokstavsappar. Elever som ännu inte börjat läsa får stöd genom pratkartor som utgår från deras individuella intressen.

Lärare uppger att de inte har uppmärksammat skillnader mellan flickors och pojkars användning av läromedel. Skolans könsfördelning gör det svårt att följa upp sådana skillnader.

I intervjuer med lärare framkommer att lärare använder läroböcker och anpassade läromedel som grund i undervisningen, och kompletterar med eget material för att skapa progression. På mellan- och högstadiet används kartläggningmaterial och bedömningsstöd från Skolverket samt digitala verktyg för att följa upp läsfärdigheter. På lågstadiet anpassas undervisningen efter elevernas individuella nivåer och intressen.

Lärare beskriver att de för att väcka elevernas läsintresse samtalar om böcker, högläser och dramatiserar innehåll. Lärare skapar eget material utifrån elevernas intressen. Elever i högstadiet uttrycker att de gillar matematikboken och att den motiverar till lärande.

Lärare använder lärarhandledningar för att få tips och råd, men uppger att det är svårt att hitta läromedel som fullt ut fungerar för anpassad grundskola, särskilt för elever som läser ämnesområden.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna ger ändamålsenliga instruktioner till eleverna hur de ska använda läroboken och andra läromedel i undervisningen.

Av lärarintervjuerna framgår att lärare i samtliga ämnen och ämnesområden i alla stadier ger anpassade instruktioner utifrån elevers behov och förutsättningar. Genom instruktioner skapar även lärare förutsättningar för att eleverna ska kunna arbeta mer självständigt. Lärare uppger att de använder bildbehandlingsprogram för att skapa instruktioner och planeringar med bildstöd, vilket hjälper eleverna att förstå vad de ska göra och vilka läromedel som används. Eleverna har tillgång till en grundbok och arbetsbok i en ämnesmapp och arbetar självständigt med stöd av planeringen. Vid nya moment visar läraren hur uppgiften ska utföras, exempelvis hur elever hittar ett kapitel eller gör ett praktiskt moment. För en del elever krävs mer stöd, där elevassistenter hjälper till och eleverna får tydliga instruktioner om antal sidor och arbetsmoment. En arbetsordning med bildstöd guidar eleverna steg för steg. Lärare som

undervisar elever på lågstadiet uppger att digitala läromedel ger direkt feedback och stödjer självständigt arbete genom upplästa instruktioner och visuellt stöd. Lärare lär ut strategier, som att räkna på fingrarna, och använder tecken som stöd för att förtydliga instruktioner.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärare använder nivåanpassade läroböcker och andra läromedel vilket ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar.

I intervjuer med lärare och rektorn framkommer att eleverna ges möjlighet att arbeta med läroböcker och andra läromedel som är anpassade efter deras individuella nivå och behov inom olika ämnen och ämnesområden. Lärare uppger att i samband med pedagogiska forum på skolan diskuteras hur lärare kan använda läroböcker och andra läromedel i undervisningen för att möta varje elevs kunskapsnivå. Lärare som undervisar i mellan- och högstadiet uppger att de läroböcker och läromedel som finns inte alltid är ändamålsenliga. Lärare beskriver att de anpassar grundskolans läroböcker eftersom det finns ett begränsat utbud av läroböcker för anpassad grundskola och att det är mer utmanande att hitta material som täcker det centrala innehållet för ämnesområden. Lärarhandledningar kan till viss del vara hjälpsamma för att kunna anpassa när läromedel används. Vidare framkommer i intervju med rektorn att genom att eleverna får tillgång till och arbetar med olika digitala lärverktyg skapas goda möjligheter att främja deras kunskapsutveckling inom både ämnen och ämnesområden. Dessa verktyg fungerar dessutom som ett stöd i elevernas språkliga utveckling och kommunikationsförmåga. Lärare som undervisar elever i ämnesområden använder exempelvis ett digitalt kommunikationsverktyg med bilder och inspelade ord och meningar i undervisningen.

Av Skolinspektionens observation av den fysiska lärmiljön med fokus på läroböcker och andra läromedel framgår att det finns digitala och analoga hjälpmedel i klassrummen som till exempel kommunikationskort, interaktiva skärmar samt pedagogiskt material med bildstöd.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna har tillgång till och ges möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid vid behov.

I intervju med lärare på lågstadiet framkommer att syftet med hemläxa är att utveckla elevernas språkutveckling och att räkna. Lärare uppger att de brukar instruera vårdnadshavarna i hur de kan träna på bokstavsljud med

sina barn, samt hur de kan träna på grundläggande matematiska principer. Lärare på mellan- och högstadiet berättar att elever i årskurs 5–7 får ta med sig läroböcker, skönlitteratur eller stavningsläxor hem. Lärare samarbetar med vårdnadshavare kring läxorna och ger muntliga instruktioner, till exempel hur många sidor eller gånger en text ska läsas. En hemuppgift kan till exempel vara att läsa högt och samtala om innehållet. Elever får även läxor där de övar på att stava och skriva ord både muntligt och skriftligt. Vissa elever använder läskort för att dokumentera hur mycket de har läst.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.

I intervju med rektorn och lärarna framkommer att rektorn har sett till att det finns avsatta medel för att köpa in läroböcker och andra läromedel som behövs i undervisningen. Skolan har tillgång till läroböcker och andra läromedel i ämnen, men i undervisningen i ämnesområden används läroböcker i mindre utsträckning. Det framgår av intervjuer med lärare, rektorn samt av dokument som begärts in från huvudmannen att lärare som undervisar i ämnesområden oftast undervisar i ett mer upplevelsebaserat och individanpassat sammanhang. Det framgår även att tillgången till läroböcker och andra läromedel för anpassad grundskola avgörs av om det finns läromedel som är anpassat till elevernas utvecklingsnivå och behov, och inte av skolans resurser.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar ansvar för att göra lärarna delaktiga i valet av vilka läroböcker och andra läromedel som kan användas för att nå utbildningens mål.

I intervju med rektorn och lärare framkommer att lärare är delaktiga i valet av läromedel och har inför uppstarten av skolan fått köpa in fler läroböcker och andra läromedel. I varje stadie samtalar lärare med varandra kring valen av läromedel. Vid pedagogiska forum kan lärare samtala om hur läroböckerna ger en progression i elevernas kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Lärare väljer ändamålsenliga läromedel utifrån didaktiska överväganden och elevernas funktionsnedsättningar. Vid inköp av läromedel lämnar lärare in en önskelista över vilka läromedel de önskar köpa in. Det råder dock en medvetenhet om att utbudet av läroböcker för anpassade grundskola är begränsat, men om sådana finns tillgängliga är rektorn positiv till inköp. Skolledningen visar stort förtroende för lärarnas förmåga att göra välgrundade val. Om ett föreslaget läromedel liknar något

som redan finns på skolan, kan rektorn ställa frågor för att säkerställa behovet. Exempelvis har en lärare haft samtal med rektorn kring anskaffning av läromedel för en elev som ska läsa ett ämne inom grundskolan och har fått köpa in nya läroböcker till denna elev.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn både skapar förutsättningar för ett gemensamt och likvärdigt arbete med läroböcker samtidigt som hänsyn tas till elevernas individuella förutsättningar och behov.

Av dokument som begärts in från huvudmannen och intervjuer med rektorn och lärare framgår att rektorn har initierat ett arbete för att stärka likvärdigheten inom skolan gällande lärarnas användning av läroböcker och andra läromedel. Rektorn har beslutat att lärare ska använda läroböcker och andra läromedel inom läsning samt läromedel i matematik från Specialpedagogiska skolmyndigheten. Syftet med detta beslut är att stärka likvärdigheten och höja kvaliteten i undervisningen. Rektorn har även skapat goda förutsättningar för kollegialt lärande kring läromedel. Bland annat har rektorn inför läsåret sett till att lärare träffas i lärgrupper där de fördjupar sig i material de behöver bli mer förtrogna med för att använda dem effektivt i undervisningen. I lärgrupperna utvecklar lärarna sin kompetens tillsammans, exempelvis genom att arbeta med material från Specialpedagogiska skolmyndigheten eller med den pedagogiska modellen för språkinläring. Som en del av skolans systematiska kvalitetsarbete har en specialpedagog fått i uppdrag att i samtal med lärare fokusera på läromedel för de yngre eleverna samt val av material för tidig läs- och skrivinläring.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och andra läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.

I intervju med rektorn och lärare framkommer att skolan gör olika slags utvärderingar med koppling till tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel. Enligt skolans årshjul följer lärarna, varje termin, upp och utvärderar samt analyserar vilka läromedel som behöver bytas ut eller anpassas utifrån elevernas kunskapsnivå. Rektorn har utifrån analyserna uppmärksammat att lärarna behöver arbeta mer aktivt med den tidiga läs och skrivinläringen inom samtliga stadier. Rektorn berättar att det är en utmaning att genomföra djupgående analyser, eftersom resultaten

påverkas av elevernas individuella förmågor och begränsningar, samt av lärarnas undervisning och utbildning. Rektorn ser till att lärare arbetar utifrån en sammanhållen pedagogisk plan som tydliggör arbetet med den tidiga läs- och skrivinläringen, samt en läsplan som är kopplad till årskurs 1–3 och syftar till att möjliggöra tidiga stödinsatser. För att ytterligare stärka utvecklingsarbetet med skriv- och läsinläring har rektorn vidtagit åtgärder genom att exempelvis organisera för att två lärare i ämnet svenska undervisar på högstadiet.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom de granskade områdena. Granskningen avslutas därmed.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Anna-Carin Kostic, utredare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Sevi Karoussi. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Henrik Fredriksson och Ewa Mölleryd deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹ Ändringarna gäller för flera skolformer. För anpassad grundskola är lydelsen följande:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.²

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med:

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.³

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.⁴ I läroplanen för anpassade grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁵

¹ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

² 11 kap. 13 § första stycket skollagen.

³ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

⁴ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

⁵ Lgr 22, 2.2 Kunskaper.

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att:

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁶

⁶ Lgr 22, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Ranagårdsskolan ag den 16 oktober 2025. Besöket genomfördes av utredarna Sevi Karoussi och Henrik Fredriksson.

Skolenheten är en kommunal anpassad grundskola verksam i Halmstads kommun med årskurserna 1–9. På skolenheten går cirka 40 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- Två gruppintervjuer med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från de skolenheter som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras under 2026.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna ser till att eleverna, såväl flickor som pojkar, får använda läroböcker och andra läromedel på ett sätt som bidrar till att skapa sammanhang och överblick över ämnesområden. Vilket ger progression i lärandet samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer. Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen. Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov. Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel. Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.